

Література.

1. Войчак А.В. Маркетинговий менеджмент: [Підручник] / А.В. Войчак. – К. : КНЕУ, 1998. – 268 с.
2. Мандич О.В. Маркетингова складова підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств: Колективна монографія / О.В. Мандич. – П. : ПУЕТ, – 2016. – С. 45-56.
3. Мандич О.В. Складові механізми забезпечення економічного зростання сільського господарства / О.В. Мандич, І.В. Науменко, О.А. Науменко // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. – Харків: ХНТУСГ, 2016. – Вип. 177. С. 99-109.
4. Портер М. Международная конкуренция: Конкурентные преимущества стран / М. Портер; пер. с англ. – М.: Международные отношения, 1993. – 896 с.
5. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление / Р.А. Фатхутдинов. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 312 с.

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ЕФЕКТ ІННОВАЦІЙНОГО КЛАСТЕРА

Оніпко Т.А., аспірант*,

Вищий навчальний заклад Укоопспіаки

«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»

У сучасних умовах формування інноваційно-інвестиційної моделі розвитку економіки актуальною є проблема підвищення ефективності функціонування підприємств. Підприємства, які є учасниками інноваційного кластера, мають можливість досягти високого рівня ефективності й конкурентоздатності. Інноваційний кластер – це неформальне об'єднання різних організацій (науково-дослідних центрів, вищих навчальних закладів, промислових компаній, органів державного управління тощо) у строго орієнтовану систему поширення нових знань, технологій та інновацій. Високого рівня ефективності інноваційний кластер досягає за умови появи позитивного синергетичного ефекту.

Термін «синергетичний ефект» (від грець. synergos – діючий разом) набув поширення в наукових дослідженнях з середини 80-х

* Науковий керівник. Ніколенко С.С., д.е.н., професор

років ХХ ст. Синергетичний ефект в економіці характеризує можливість у результаті об'єднання елементів отримувати більший економічний ефект, ніж арифметична сума економічних ефектів від діяльності окремих елементів. Синергетичний ефект дорівнює різниці ефекту від спільної діяльності підприємств кластера і суми ефектів самостійного функціонування учасників кластерної структури.

Синергетичний ефект – це явище, коли доходи від спільного використання ресурсів перевищують суму доходів від використання тих самих ресурсів поодиночі (ефект « $2+2=5$ »). Американський учений І. Ансофф виділив чотири типи синергізму: синергізм продажів, оперативний синергізм, інвестиційний синергізм, синергізм менеджменту. При цьому, існує два способи вимірювання синергетичного ефекту: оцінка скорочення витрат при спільній операційній діяльності за даного рівня доходу або оцінка збільшення прибутку за даного рівня інвестицій [1, с. 127].

Один із основоположників кластерної теорії в економіці М. Портер, акцентуючи на синергетичному ефекті кластера, відзначає, що кластер являє собою систему взаємопов'язаних фірм та організацій, цінність якої, як єдиного цілого, перевищує просту суму складових частин [2, с. 275].

Кластер, як вважає Хасанов Р.Х., володіє такими важливими синергетичними ефектами, як ефект перетоку знань або ефект перетоку інновацій в кластері; ефект нарощування грошового потоку за рахунок об'єднання грошових потоків учасників кластера; ефект від спільного використання інфраструктурних об'єктів; ефект зниження транзакційних витрат. При цьому, ефект перетоку знань (інновацій) є основною конкурентною перевагою кластера [3, с. 41].

На думку Войнаренка М.П., об'єднання зусиль, а також результати спеціалізації й співробітництва в кластерних структурах призводять до виникнення синергії – нової продуктивної сили або якісно нових джерел розвитку, підвищення ефективності діяльності у результаті об'єднання окремих частин, елементів, факторів у єдину систему за рахунок так званого системного ефекту (емерджентності). Ні сучасна техніка, ні сучасні технології, які досконалі вони б не були, окремо не здатні створювати переважну більшість економічних благ. І лише їхнє об'єднання здатне викликати появу нової продуктивної сили, що в кілька разів перевищує продуктивність кожної з них. У цьому й полягає ключ до успіху застосування кластерних моделей в економіці [4, с. 30].

Згідно досліджень Єрмакової О.А., позитивний системний

соціально-економічний ефект від діяльності кластера для підприємств-учасників та регіону обумовлений синергізмом. Синергізм у рамках кластера забезпечує такі основні ефекти: ефект від спільного впровадження інновацій; ефект від застосування аутсорсингу; ефект від розподілу ризиків між учасниками кластера; ефект від спільного використання інфраструктури; ефект від зниження транзакційних витрат; ефект від формування єдиної товарно-розподільчої бази за кожним видом вантажопотоку. Дослідниця акцентує, що найбільша ефективність функціонування кластера досягається за умови його інноваційного та наукомісткого розвитку. Нові ідеї, бізнес-процеси, технології стають у кластері доступними для всіх підприємств, які, у свою чергу, прагнуть впровадити та вдосконалити отримані знання, створюючи тим самим нові конкурентні переваги і підвищуючи конкурентоспроможність кластера, регіону та країни загалом [5, с. 175].

Вважаємо, що на відміну від інших кластерних утворень, для інноваційного кластера найважливішим є виникнення синергетичного інноваційного ефекту, тобто ефекту від спільної інноваційної діяльності. Загалом синергетичний інноваційний ефект складно визначити кількісно, оскільки він може бути результатом прояву взаємодії різних видів синергії, включаючи синергію спільної реалізації інноваційних проєктів, синергію взаємонавчання та взаємообміну ідеями, синергію спільного використання об'єктів інноваційної інфраструктури, синергію об'єднання та спільного використання фінансових ресурсів, необхідних для розвитку інновацій.

Отже, синергетичний ефект виражається у підвищенні ефективності діяльності як результату інтеграції, об'єднання зусиль окремих суб'єктів-учасників інноваційного кластера в єдину систему інтенсивної взаємодії. Синергетичний ефект від спільної інноваційної діяльності є однією з найважливіших конкурентних переваг інноваційного кластера.

Література.

1. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / И. Ансофф. – СПб : Питер Ком, 1999. – 416 с.
2. Портер М. Конкуренция / М. Портер. – М. : Издат. дом «Вильямс», 2005. – 608 с.
3. Хасанов Р.Х. Синергетический эффект кластера / Р.Х. Хасанов // Проблемы современной экономики. – 2009. – № 3 (31). – С. 38-43.

4. Войнаренко М.П. Кластери як полюси зростання конкурентоспроможності регіонів / М.П. Войнаренко // Економіст. – 2008. – № 10. – С. 27-30.

5. Єрмакова О.А. Економічна ефективність функціонування кластерів: оцінювання та аналіз впливу на конкурентоспроможність регіону / О.А. Єрмакова // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 11(137). – С. 174-180.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАРУБІЖНИХ РИНКАХ

***ОНОПРИЄНКО К.С., ЧУЙКОВА О.О., СТУДЕНТКИ*,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА***

Сучасне вітчизняне економічне середовище можна характеризувати посиленням динаміки протікання різноманітних процесів, в тому числі й міжнародної конкурентної боротьби. За сучасних умов, в яких одночасно відбувається постійна зміна зовнішніх факторів та зростання внутрішніх ризиків виробничо-господарської діяльності, питання міжнародної конкурентоспроможності підприємств є актуальним.

Мета дослідження полягає у визначенні існуючої ситуації щодо рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, проведення аналізу проблем при виході на міжнародні ринки, виявлення національних факторів, які позитивним чином впливають на формування міжнародної конкурентоспроможності, а також опрацювання перспектив розвитку формування конкурентних стратегій підприємств для ефективного функціонування на зовнішніх ринках.

Міжнародна конкурентоспроможність підприємства – це здатність створювати та реалізовувати продукцію (товари, роботи, послуги), цінові й нецінові якості якої більш привабливі, ніж у аналогів конкурентів на зовнішньому ринку [2].

Сьогоденні реалії свідчать, що існує проблема щодо створення, формування та забезпечення подальшого зростання рівня конкурентоспроможності підприємств в умовах виходу на міжнародної

** Науковий керівник: Мандич О.В., к.е.н., доцент*